VEROHALLINTO
Asiakkuusyksikkö
PL 325
00052 VERO

Lausunto

12.3.2025

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Asia

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Verohallinnon Asiakkuusyksilöltä asiantuntijalausuntoa valiokunnan omassa asiassa o 9/2025 vp Tulorekisterin hyödyntäminen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan toimialalla. Teemana erityisesti tulorekisterin kuvaus ja kehitysnäkymät (ml. tekoäly), tulorekisteri ja työnantajavelvoitteet sekä tulorekisterin hyödyntäminen harmaan talouden torjunnassa.

Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö antaa asiassa oman lausunnon.

Verohallinnon Asiakkuusyksikkö lausuu asiassa kunnioittaen seuraavaa:

Tulorekisterin käyttöönotton tavoitteet ja vaikutukset

Tulorekisterin käyttöönotto ei muuttanut suorituksen maksajan ilmoitusvelvollisuuden tietosisältöä tai viranomaisten tiedonsaantioikeutta. Käyttöönotto muutti tiedonantovelvollisuutta reaaliaikaisemmaksi ja ilmoituskanava muuttui viranomaiskohtaisesta tulorekisteriin, jota ylläpitää Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö. Käyttöönoton jälkeen tiedonkäyttäjien määrä on laajentunut alkuperäisestä.

Tulorekisterin rooli tietosisällön suhteen on kerätä tieto ja välittää se tiedon käyttäjille, niiden tiedonsaantioikeuden puitteissa. Ilmoitusvelvollinen vastaa tietosisällön oikeellisuudesta ja mahdollisten virheiden korjaamisesta. Säädösmuutoksen myötä suorituksen saajille mahdollistetaan tiedosuojasääntelyn mukainen oikeus vaatia tietojen oikaisua (muutos on vireillä).

Suorituksen maksaja on velvollinen ilmoittamaan maksamiensa suoritusten tiedot tulorekisteriin 5. päivän kuluessa maksupäivästä. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti ja mahdollinen myöhästyminen on sanktioitu laissa. Tulorekisterin käyttöönoton myötä tulotiedot ovat kaikkien tiedon käyttäjien käytössä samaan aikaan ja saman sisältöisenä. Tiedon käyttäjät valvovat tietosisällön oikeellisuutta, kukin oman toimivaltansa puitteissa. Todettakoon kuitenkin, ettei kaikilla tiedon käyttäjillä ja päätöksenteossaan tulorekisteriin merkittyjä tietoja hyödyntävillä ole tietosisällön oikeellisuuteen liittyvää valvontatehtävää, eikä siten myöskään valvonnan edellyttämiä työkaluja tai menettelyitä.

Harmaan talouden torjunnan kannalta reaaliaikainen, maksaja- ja saajakohtainen tieto parantaa mahdollisuutta kohdistaa valvontaa riskiperusteisesti. Yhteinen tietokanta estää myös erisisältöisen tiedon antamista eri viranomaisille.

Uudenlaiset haasteet ja riskit

Työntekemisen muutoksen myötä työtä tehdään enenevässä määrin muussa kuin työsuhteessa. Tämä vaikuttaa työtä koskevan sopimussuhteen osapuolten ilmoitusvelvollisuuteen ja siten viranomaisten tiedonsaantiin. Viranomaisten erilainen tulkinta sopimussuhteen luonteesta on omiaan vaikeuttamaan tietojen antamista ja tiedonantovelvollisuuden täyttämistä. Lainsäädäntö ei kaikilta osin tue ajatusta yhteisestä ilmoituskanavasta, koska jokainen viranomainen tulkitsee työtä koskevan sopimussuhteen luonteen ja sen vaikutukset osapuolten velvollisuuksiin, oman substanssilainsäädäntönsä nojalla. Työtä koskeva sopimussuhde voi siten olla yhden viranomaisen tulkinnan mukaan työsuhde ja toisen tulkinnan mukaan toimeksiantosuhde.

Tiedon käyttäjät voivat hyödyntää päätöksenteossa reaaliaikaista tietoa tulorekisteriin ilmoitettavista tuloista. Päätöksenteossa käytettävä tieto on ilmoittajan antamaa tietoa eikä siten viranomaisen vahvistamaa tai tarkistamaa. Viranomaisen valvontahavainnot ja ilmoitetuista tiedoista tehdyt poikkeamiset eivät välity tulorekisteriin. Tulorekisteriin ilmoitettu tulo ei siten välttämättä ole sama kuin verotuksessa vahvistettu tulo. Viranomaisen valvontahavainnot näkyvät tulorekisterissä vain, mikäli tiedot ilmoittanut korjaa antamiaan tietoja tehdyn päätöksen mukaisesti. Ilmoitusvelvollinen voi muuttaa antamiaan tietoja, eli tietosisältö voi muuttua tarkasteluajankohdasta toiseen. Muutokset ilmoituksissa eivät välity kaikille tiedonkäyttäjille, vaikka niillä saattaisi olla vaikutus niiden perusteella tehtyyn päätökseen.

Ilmoitusvelvollisuus määräytyy maksupäivän perusteella, mutta annettu ilmoitus ei välttämättä anna todellista kuvaa suorituksen maksuun liittyvistä olosuhteista. Annettu ilmoitus ei automaattisesti tarkoita, että maksusuoritus olisi tapahtunut. Ilmoituksen sisällössä voi olla virheitä esim. suorituksen luonteen tai suorituksen saajan yksilöinnissä. Tietosisältö on luonteeltaan ja pysyvyydeltään ilmoittajan antamaa tietoa, joka poikkeaa luotettavuudeltaan vahvistetun verotuksen tiedoista. Vaikka tulorekisteriin ilmoitettu tieto on sisällöllisesti pääosin luotettavaa, sen nauttima julkinen luotettavuus avaa ikävä kyllä mahdollisuuden uuden tyyppisiin väärinkäytöksiin petollisessa toiminnassa. Vääränsisältöisen ja harhaan johtavan tiedon syöttämisellä pyritään vaikuttamaan tiedon käyttäjien päätöksentekoon. Motiiveja ja tekotapoja on lukuisia, eikä niillä kaikilla ole vaikutusta verotukseen.

Allekirjoitukset

Apulaisjohtaja Tarja Valsi

Ylitarkastaja Anne Andstén

Verohallinto
Asiakkuusyksikkö
Vääksyntie 4
Helsinki

www.vero.fi
puh. 029 512 000
faksi 029 512 6100